

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

► BUVUSI EMIGRANTĖ ALDONA:

Neištvėriau be lietuvių

Kas lietuvius verčia emigruoti, puikiai žinome - vienus svetur gena noras užsidirbti, susikurti šviesesnį gyvenimą, kiti bėga nuo prastai šalį valdančių politikų. O kas emigravusius tautiečius grąžina atgal? Vilnietė Aldona Majakovaitė sako: „Darbų Lietuvoje pilna, netgi tokių, už kuriuos normaliai mokama. Turint truputį kantrybės, galima rasti netgi labai įdomų darbą.“

R Jūratė KILIULIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Lengva emigracijos forma

Žinoma, emigruoja kur kas daugiau tautiečių, nei grįžta. Vien pernai iš Lietuvos išvyko 44,5 tūkst. asmenų, o per visą Nepriklausomybės laikotarpį šalies gyventojų skaičius sumenko trečdaliu.

25-erių Aldonos istorija galbūt nėra tipiška - iš Lietuvos ją ginė ne badas ir skurdas, greičiau noras patirti įdomių dalykų. Bet mergina užaugo su požiūriu, kad emigracija - tai natūralus pasirinkimas, nes jos motina jau anksčiau pasirinko emigrantės dalią. Dabar abi savo gyvenimus kuria čia, Lietuvoje. Aldona grįžo pirma, vėliau - jos pavyzdžio padrąsinta motina.

Klaipėdoje mokyklą baigusi A.Majakovaitė savo ateitį planavo Vilniuje. Tačiau į išsvajotąsias studijas - kultūros istorijos ir antropologijos Vilniaus universitete - patekti nepavyko, tad 2009 metais patraukė į Londoną.

„Kadangi neįstojau ten, kur norėjau, likti Vilniuje nemačiau prasmės. Tuo metu daug kas kėlė sparnus - pusė mano draugų buvo Vilniuje, kita pusė - Londone. Pagalvojau: jei jau taip susiklostė, pasinaudosiu proga ir pagyvensiu užsienyje“, - apie gana lengvai priimtą sprendimą pasakojo mergina.

Išvykdama ji turėjo miglotų planų studijuoti ten, bet nenorėjo stačia galva pulti į rimtus reikalus. Pirmi mėnesiai prabėgo tiesiog smagiai leidžiant laiką su draugais, vėliau pasitaikė įdomus darbelis interaktyvioje dinosaurų parodoje. Lietuvė vedė ekskursijas vaikų grupėms, o kadangi sekėsi puikiai, parodos organizatorius - valstybinis Gamtos istorijos muziejus - pasiūlė pusės etato nuolatinį gido darbą. Norėdama prisidurti daugiau, ji kartais papildomai padirbėdavo baruose, kavinėse.

Po dvejų metų A.Majakovaitė persikėlė į studentų miestelį greta Londono. Egame įsikūrusiame universitete ji pradėjo istorijos studijas. Sąlygos mokslams ten buvo puikios, įdomi studentų iš įvairiausių pasaulio šalių bendruomenė, praėjusiais amžiais alsuojanti miestelio architektūra.

„Dabar, kai jau turiu studijų Didžiojoje Britanijoje, Lietuvoje

ir Ukrainoje patirties, galiu pasakyti, kad šios labai išsiskyrė kokybe. Buvo labai įdomu, dėstytojai profesionalūs, viskas gerai organizuota. Nustebino tik tai, kad turėdavome labai mažai paskaitų, per savaitę tik 12-14 valandų, o savarankiškam darbui, t.y. skaitymui, - 40 val. Man nuo to nebuvo linksma“, - prisipažįsta A.Majakovaitė.

Darbų - kaip iš gausybės rago

Britiškame universitete lietuviė ištvėrė tik metus. Per atostogas grįžusi namo jau nebenorėjo išvažiuoti. Vilniuje kaip tik vyko Knygų mugė, miestas kunkuliavo energija. Ta atmosfera, kuria čia gyveno jos draugai, pilni sumanymų, kūrybingi, iniciatyvūs, pasirodė tokia tolima nuo gana uždaro, lėto ir net nuobodus jos universiteto pasaulėlio. Jos mokslo draugai - dauguma britai, kanadiečiai, amerikiečiai - apsiribojo studijomis, nė vienam nereikėjo net dirbti.

A.Majakovaitė šiek tiek nuvyklė ir patys mokslai. Jie apėmė visą britų metropolijos valdytą pasaulį, o Aldonai rūpėjo gilintis į regioninius dalykus.

Didžiojoje Britanijoje pradėtas studijas Aldona tęsė Vilniaus universitete, šįmet tapo kultūros istorijos bakalaure. Ir čia mokslus ji privalejo derinti su darbu. Iš pradžių buvo neramu, ar pavyks įsidarbinti už algą, kurios pakaks pragyvenimui, įskaitant išlaidas

► Labiausiai ilgėjausi žmonių - jų elgesio, charakterių, mąstymo būdo. Tokių pačių, kokia aš esu

būsto nuomai. Grįžusi ji pirmiausia apibėgo kelis muziejus, tačiau ir ten siūlomas darbas, ir atlygis pasirodė nepatrauklus.

„Porą savaitių nuo ryto iki vakaro varčiau skelbimus, skambinau, siuntinėčiau CV. Įsitikinau: darbų Lietuvoje pilna, netgi tokių, už kuriuos normaliai mokama, - tvirtina A.Majakovaitė. - Taip, tai nebuvo mano svajonių darbai, bet galėjau rinktis, kuris labiausiai prie širdies.“

Į paieškas ji leidosi gana tvirtai žinodama, ko nori, - kad darbas būtų bent kiek kvalifikuotas, o alga siektų 1000 litų. Tuometinio minimumo, siekusio apie 600 litų, jai nebūtų pakakę pragyventi, tad nesidomėjo padavėjos, valytojos ir kitais nereikalaujančiais jokios kvalifikacijos darbais. Viską pasvėrusi ji įsidarbino skambučių centro konsultante.

Stasio Žumblo nuotr.

„Turėjau bendrauti su žmonėmis, skambinančiais iš užsienio, ieškančiais savo siuntų. Mano pranašumas buvo tai, kad laisvai kalbėjau ir angliškai, ir rusiškai. Vis dėlto tai buvo gana monotoniškas užsiėmimas, jei neskaitytume kelių istorijų su prieš pat vestuves pasimetusiomis vestuvinėmis suknelėmis, - juokiasi mergina. - Po pusmečio pasidarė taip nuobodu, kad norėjau išeiti. Bet kartą pakėlė algą, kitą - pakaukštino pareigas, tad išbuvau pusantrų metų.“

A.Majakovaitė svajojo apie darbą filmavimo aikštelėje arba šalia jos. Dauguma jos draugų kaip tik sukosi kino, reklamos pasaulyje. Aldona ėmėsi elektroninių laiškų rašymo, siuntė juos dešimtimis, visoms įmonėms iš eilės. Dabar jau žino, kad tai ne pats geriausias būdas prašytis

darbo, ypač kai neturi jokios patirties.

„Buvau labai laiminga, kai po trijų mėnesių pagaliau sulaukiau vieno atsakymo. Nuo tada mano gyvenimas pasikeitė. Labai greitai supratau, kad visiškai neapsimoka dirbti neįdomaus darbo, nes turint truputį kantrybės galima gauti tai, kas labai patinka“, - tikina A.Majakovaitė.

Vis dėlto tokių stebuklų atsitinka tik Lietuvoje. Londone, norint nešioti kavą filmavimo aikštelėje, reikėtų pateikti blizgančius gyvenimo aprašymus ir metų metus laukti galimybės, gal net niekada nesulaukti. Aldona, įžengusi į filmų bei reklamos kūrimo sritį, neturėjo jokios patirties. Tai leido išbandyti save įvairiose srityse, skirtingo sudėtingumo projektuose. Dabar ji dažniausiai kviečiama atlikti aktorių atrankos.

Bet visa tai - jau tik papildoma veikla. Pernai A.Majakovaitė įsidarbino rekvizitininke OKT/Vilniaus miesto teatre. Kartu su trupe ji keliauja po visą pasaulį. Jau lankėsi Kinijoje, Armėnijoje, Gruzijoje, daugelyje Vakarų Europos šalių, netrukus laukia gastrolės Taivane.

Pinigai - dar ne viskas

Darbas teatre, filmavimuose turi tik vieną trūkumą - netolygias pajamas. Kartais gastrolės ar projektai seka vienas po kito, o kartais ilgesnį laiką jų išvis nebūna. Tad ir didelį uždarbį - 3-4 tūkst. eurų - keičia etapai, kai į banko sąskaitą teikrenta vos 200 eurų. Vidutiniškai per mėnesį ji uždirba 700 eurų.

„Man užtenka. Aišku, kartais norisi ir daugiau pinigų turėti, bet tada prisimenu, kad daugelis žmonių Lietuvoje išvis mažai uždirba. Neseniai dėl įdomumo žiūrinėčiau skelbimus - už darbą biure siūloma 550 eurų. Ir tektų dirbti 40 valandų per savaitę, t.y. atiduoti kone visą savo laiką! Aš kiekvieną dieną į darbą einu, tai didelis pranašumas“, - sako Aldona. Laisvų valandų jai reikia asmeniniams tikslams siekti. Tarkim, dabar kuria nedidelės apimties dokumentinį ukrainiečio portretą. Tai galėtų būti pradžia didelio projekto, nes Lietuvoje pastaraisiais metais įsikūrė daug žmonių iš Ukrainos, Aldonai jų likimai labai įdomūs.

Susikūrusi įdomų ir saugų gyvenimą Lietuvoje, ji mano, kad čia yra geriausia vieta gyventi ir dirbti, nors kartais naudinga ištrūkti į platųjį pasaulį. Būtent dėl to studijų metais pagal mainų programą buvo išvykusi į Odesą Ukrainoje, planavo metams įsikurti kokiame nors Europos didmiestyje. Dabar norą pažinti pasaulį ji tenkina keliaudama po jį su teatro trupe.

„Manęs kartais vis dar klausia, kodėl grįžau į Lietuvą. Labiausiai ilgėjausi žmonių - jų elgesio, charakterių, mąstymo būdo. Tokių pačių, kokia aš esu. Man labai to trūkavo. Ir mano draugai, kurie grįžo, kalba tą patį, - tikina trejus metus svetur praleidusi A.Majakovaitė. - O materialioji pusė? Lietuvoje visai kita gyvenimo kokybė. Kad gerai gyventum, turi tik peržengti minimumo ribą, susirasti galimybių uždirbti šiek tiek daugiau. To pakanka, kad gerai gyventum.“

Aldonos pavyzdys paskatino į Lietuvą grįžti ir jos mamą. Moteris Didžiojoje Britanijoje praleido penkerius metus, dirbo tipiškus emigrantų darbus. Dabar nusipirko sodybą puikioje vietoje Anykščių rajone ir yra laiminga.

„Pastebiu, kad ir tarp mano draugų tas vyksta. Pavyzdys veikia geriau negu valdiški raginiai. Kai pamatai, kad kažkas grįžo, gerai įsikūrė, pagalvoji: o ką aš ten darau? Būtų gerai, jei mūsų čia, Lietuvoje, būtų daugiau, būtų daugiau kūrybos, idėjų. Susikurtume tokį gyvenimą, kokio patys norime“, - įsitikinusi Aldona.

Kas prie politinio Seimo stalo susitars dirbti dėl Lietuvos?

Sekmadienį vykęs antrasis rinkimų į Seimą turas nulėmė, kad daugiausiai mandatų - 54 - surinko Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, kuri konsultuojasi dėl naujos valdančiosios daugumos formavimo. Konservatoriai su 31 mandatu - antri, treči - socialdemokratai su 17 mandatu, toliau - liberalų sąjūdis su 14, lenkai ir partija „Tvarka ir teisingumas“ po 8, dar 4 save išiskėlę atstovai. Darbo partija su 2 mandatais bei 3 nedidelių partijų vienmandatininkai. Ar susitars jie dirbti Lietuvai?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIO-NALINIO PASIPRIEŠINIMO JU-DĖJIMO apskritojo stalo diskutavo šiuos Seimo rinkimus laimėjusios Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkas Ramūnas KARBAUSKIS bei dar trijų gerą pluoštą mandatų laimėjusių partijų atstovai: Socialdemokratų - Gediminas KIRKILAS, Liberalų sąjūdžio - Eugenijus GENTVILAS ir „Tvar-kos ir teisingumo“ - Remigijus ŽEMAITAITIS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS. Deja, triuškinamai „valstiečiams“ pralaimėjusių konservatorių vadovs Gabrielius Landsbergis, žadėjęs atvykti prie šio apskritojo stalo, nepasirodė.

G.JAKAVONIS: Kaip rinkimų rezultatus vertinate jūs, partijų, sulaukusių rinkėjų pasitikėjimo ir daugiamandatėse, ir vienmandatėse apygardose, vadovai?

R.KARBAUSKIS: Pirmiausia mes labai dėkingi už pasitikėjimą, tas pasitikėjimo limitas, kuris skirtas Valstiečių ir žaliųjų sąjungai, yra milžiniškas, atsakomybė milžiniška, mes gerai tai suvokiame. Dabar labai svarbus etapas yra suformuoti valdančiąją daugumą, parengti Vyriausybės programą. Tikiuosi, kad visa tai sėkmingai padarysime. Esu tikras, kad atsakomybė sugebėsime pateisinti.

Tai yra svarbiausia, o jeigu šnekame apie kolegas, galbūt kiek tiek stebina porinkiminės diskusijos ir tų diskusijų tonas. Konservatorių partijos leksiška dabar yra sveiku protu nesuvokiama, tiesiog įžeidi. Bet mes ir per tai pasiruošę perlipti. Tam tikros mums keliamos sąlygos tiesiog nepriimtinos. Šiuo atveju atrodo, kad socialdemokratų pozicija yra daug realesnė, jie svarsto, ar priims politinį sprendimą, verta ar neverta būti valdančioje koalicijoje.

G.JAKAVONIS: Prieš rinkimus visuomenės apklausos rodė, kad pirmauja socialdemokratai. Išėjo kitaip. Kodėl?

G.KIRKILAS: Prispąžinasi sąžiningai, kad netikiu mūsų reitingais. Apskritai nežinau, ar apie šių rinkimų reitingus galima šne-kėti. Visiškai kiti rezultatai. Aišku, sociologai turi daugybę pasiteisinių, bet jeigu jie prognozuoja, turi prognozuoti bent arti realybės. Bet taip nebuvo, prieš tai irgi nebuvo.

Aš rinkimus pralaimėjau jau po dvejų valdžios metų dėl įvairių sprendimų - populiarešnių, mažiau populiarių. Yra taip, kaip yra. Mums tai nieko naujo. Bent jau man. Aš iš tų Seimo senbuvų, kurie trečia kartą atsidūrėme opozicijoje. Partijos nesugebėdavo stoti į pozicijas.

► Konservatorių lyderis Gabrielius Landsbergis bei „valstiečių“ lyderiai Saulius Skvernelis ir Ramūnas Karbauskis

Manau, dabar bus priimti atitin-kami sprendimai, vyks partijų at-sinaujinimas. Mes tikrai priimsime sprendimą, ar dalyvausime valdančioje koalicijoje, ar ne, jeigu mus pakvies ir susiderėsime. Bet jeigu mes ir nedalyvausime koalicijoje, tai nedalyvausime ne dėl „valstiečių“, o dėl mūsų vidaus priežasčių. Tai bus partijos sprendimas, ar jai per atsinaujinimo laikotarpį geriau būti opozicijoje, ar toliau likti val-džioje. Nes visada daug sunkiau imtis pertvarkų partijoje, kai esi prisimęs valdžios atsakomybę.

Noriu akcentuoti, kad tai neliečia pačių konsultacijų, ateityje - gal derybų, tai yra mūsų vidaus spren-dimas ir jis bus priimtas penkta-dienį. Manau, bus daug karštų dis-kusijų, tai tiesiog jaučiu iš partijos kolegų, kurie man skambina. Vieni yra už tai, kad ir toliau dalyvaui-me koalicijoje, kiti kaip tik prieš, net sunku pasakyti, kurių daugiau.

kelia „valstiečiai“. Ar kas priešta-rauja, kad reikia kovoti su alkoholiu? Tik klausimas, kokiomis prie-monėmis. Aš niekada dėl to ne-priestariačiau, iš tikrųjų situacija Lietuvoje labai bloga, čia net ginčytis neverta, bet klausimas, kaip tai daryti. Daug tokių mėginimų buvo - ir ankstesnių valdžių, ir da-bar. Bet kokius priimti sprendimus, kurie alkoholio vartojimą iš tikrųjų sumažintų, ir kaip juos suderinti, kad nebūtų padaryta žalos nei biu-džetui, nei ekonomikai ir panašiai? Tai yra politikos meno klausimas, derybų - taip pat.

G.JAKAVONIS: Ar liberalai įsivaizduoja save valdančiojoje koalicijoje?

E.GENTVILAS: Reikia pri-pažinti, kad mes ir „valstiečiai“, kaip buvo galima suprasti iš pasi-sakymų rinkimų kampanijos metu, lyg dvi akys, per kalnelį nesuei-

► Dabar daug žmonių dirba ministerijose, tarnybose tik todėl, kad turi partijos bilietą, o ne kompetencijų

Ramūnas KARBAUSKIS Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

nančios. Mums, pvz., net su social-demokratais, žvelgiant į jų progra-mą ar veikimo tradicijas, bendrauti būtų lengviau. Kitas dalykas, ar formuojant Vyriausybę, rengiant Vyriausybės programą būtų galimi kokie nors „valstiečių“ ir mūsų po-slinkiai kompromisų link. Jeigu mes sutariame, kad, pvz., alkoholi-zmas yra ne tik bėda, bet ir tra-gedija, o neįvardijame priemonių, tada nėra ko diskutuoti, mes sutariame. Problema prasideda, kai vardijame priemones. Kol kas aš sakau, kad, matyt, mes liekame opozicijoje, nes mes negalime per toli nukelti at darydami kompro-misus. Klausimas, ar „valstiečiai“ yra linkę į kompromisus, o kitas

dalykas, ar jiems dar apskritai rei-kia mūsų.

G.JAKAVONIS: Kaip rinkimus vertina mažiau gavusios politinės jėgos?

R.ŽEMAITAITIS: Mūsų par-tija prieš pat rinkimus, kai buvo formuojamas sąrašas, atsinaujino. Atsirado tam tikros taisyklės, rin-kimų štabas, lyderiai. Atsirado tam tikrų pakeitimų, kurie ir lėmė, kad „Tvarka ir teisingumas“ gavo tiek pat Seimo nario mandatų, kiek tu-rėjo 2012 metais. Tai reiškia, kad mes sugebėjome mobilizuoti jėgas, pasikeisti ir įsileisti naujų minčių, idėjų.

Apie valdančiąją koaliciją, ko gero, sunku kalbėti partijos ar frak-cijos vardu. Šiandien nesame pa-kviesti nei diskusijų, nei derybų, nei pokalbių. Branduolys šiandien yra partijos, kurios daugiausiai lai-mėjo balsų, - „valstiečiai“ ir kon-servatoriai.

Girdžiu kalbų, kad konservato-riai rodo iniciatyvą pradėti formuo-ti koaliciją iš kitų partijų ir sudary-ti netgi mažumos Vyriausybę. Sun-kiai tikėtina. Gal tai yra bandymas žaisti, spausti „valstiečius“ į kam-pą ir sakyti, esą jeigu jūs neisite, būsite vieni opozicijoje. Konservato-rių pasakymas, kad mes be libe-ralų nedalyvausime valdančiojoje koalicijoje, manau, buvo tam tikra informacija tarp eilučių. Nepaisant to, ar mes būsime opozicijoje, ar valdančiojoje koalicijoje, manau, kad kiekviena atėjusi partija nori padaryti gera valstybę. Aišku, yra savos programos, savų idėjų reali-zavimas, bet kartu yra ir bendros programos.

Dabar esminis dalykas yra biu-džetas, kaip gyvensime 2017 me-tais. Mano nuomone, labai trūksta diskusijų apie jį. Pradėjome biu-džeto pirmąjį svarstymą, atėjusi nauža dauguma turės jį peržiūrėti. Galį būti esminių pataisų, jei per-žiūrėsime alkoholio akcizą, jei bus numatyta lengvatų vaikškosms pre-kėms ir panašiai. Yra begalė klaui-simų, kurie skubiai turi būti atsa-kyti. Todėl manau, kad būtų labai paranku padaryti 4-5 dienų koalici-jos formavimo pertrauką, kad nie-kas su niekuo nesusitikinėtų ir ga-lėtų viską savarankiškai apsvars-

tyti. Ko gero, tai būtų idealiausias variantas, nes dabar visi bando kaž-ką karštingiškai daryti, o rezultatas gali būti ne toks, kokio laukiama.

Žmonės laukia. Žmonės pareiškė pasitikėjimą. Tik įstrigo atminty mūsų šalies vadovės pasakymas: „Deja, „valstiečiai“ laimėjo.“ Aš prisimenu Rolando Pakso išrinki-mą prezidentu. Tada irgi buvo pa-sakyta, kad „deja, jis laimėjo“. Pas-kui prasidėjo puolimai. Norėčiau palinkėti, kad „valstiečiai“, kiek įmanoma, to išvengtų, nes, akivaiz-du, yra žmonių, kurie labai nepa-tenkinti tokiais rezultatais, tad gali būti įvairių mėginimų sugriauti iš vidaus, suskaldyti. Manau, tai būtų didelė tragedija išrinkti to-kiai grupei pakankamai vieningų žmonių, norinčių įgyvendinti žmo-nių laukiamus sprendimus.

G.JAKAVONIS: Ko Lietuvis žmonės iš jūsų labiausiai laukia ir kokie jūsų pirmi žingsniai?

R.KARBAUSKIS: Šiuo metu itin svarbi Lietuvos administrai-vimo sistema. Labai prastoje situa-cijoje atsidūręs valstybės valdy-mas, nes daugybę metų postus už-ėmė ministrai, kurie negalėjo eiti tokių pareigų dėl savo kompeten-cijos. Dabar daug žmonių dirba mi-nisterijose, tarnybose tik todėl, kad turi partijos bilietą, o ne kom-petencijų.

Mes šnekame apie būtiną administravimo reformą, tai yra optimizavimą, mažinant žmonių skaičių. Todėl mūsų siūlymai dėl profesionalų Vyriausybės yra labai svarbūs, bet galbūt nevisiškai su-prantama, ką mes turime omeny. Pirmiausia turime omeny tai, kad žmogus, kuris vadovauja ministe-rijai, susivoktų, ką veikia jo paval-diniai. Nes dabartiniai ministrai neturėjo žalio supratimo... Pavar-džių neminėsiu.

Antras dalykas yra Lietuvos biudžetas. Suprantu, priimti prin-cipinius sprendimus sunku, bet tie klausimai irgi laukia kontrolės. Ki-tiems sprendimams, kuriuos mes siūlome, parengti reikia laiko, dėl to jų nešturmuosime, o pirmiausia sieksime išsiaiškinti tų sprendimų aiškumą.

Pirmą kartą Lietuvos istorijoje mes turėsime politinę valią dėl to

kių sprendimų, kaip specializuotos alkoholio parduotuvių, alkoholio reklamos draudimas. Gal dėl vieno klausimo mūsų laukia didesnis ginčas - tai prekybos alkoholiu valstybės monopolis, kaip yra Skandinavijos valstybėse. Ten logika pa-prasta - išlaidos, skirtos visoms alkoholio sukeliamoms proble-moms (ir sveikatos apsaugos, ir socialinės veiklos, ir taip toliau) spręsti, yra didesnės negu valstybės pajamos iš alkoholio. Tai ap-skaiciuota ne mūsų, o Pasaulinės sveikatos organizacijos. Ir nereikėtų jaudintis, kad mes nesurinksim biudžeto, - mes tiesiog neišleisime kažkiek kartų daugiau.

Kalbant apie pokyčius sveika-tos apsaugos sistemoje, pirminis dėmesys bus skirtas šeimos gydytojams, kad kuo mažiau žmonių bū-tų siunčiami pas antrojo, trečiojo lygio specialistus.

Manau, koalicija tikrai turės la-bai daug padaryti, yra dideli pro-jektai, tiesiog reikia aiškiai sudė-lioti prioritetus. Manau, pasibaigus visoms deryboms su koalicijos par-tneriais, mes tuos prioritetus, ma-tyt, turėsime ir įgyvendinsime.

G.JAKAVONIS: Kokie už-sienio politikos prioritetai?

R.KARBAUSKIS: Nematome priežasčių, kodėl turėtume keisti užsienio politikos kryptį. Lietuvos užsienio politika - tai stipri Euro-pos Sąjunga, stipri NATO. Mes, aišku, neturėtume mąstyti apie tai, kad ES būtų viena valstybė, kaip kai kurie Europos Parlamento ar Europos Komisijos lyderiai kartais pareiškia. Turėtume dėti daugiau pastangų gerinant santykius su La-tvija, Estija ir Lenkija. Labai svar-bu ieškoti sprendimo dėl lenkų. Tik viena sąlyga - negali būti primestų

► Jeigu mes ir nedalyvausime koalicijoje, tai nedalyvausime ne dėl „valstiečių“, o dėl mūsų vidaus priežasčių

Gediminas KIRKILAS Lietuvos socialdemokratų partija

reikalavimų, kurių neįvykdytų mes negalėtume žengti tų žingsnių. Tu-rime ieškoti sprendimų, kompro-misinių sprendimų, kurie visiems būtų priimtini, ir nekelti tam tikrų reikalavimų, kurie būtų nepriimtini nei Lietuvai, nei Lenkijai.

G.JAKAVONIS: Kokie gali būti R.Karbauskio ir kitų par-lamentinių partijų sąlyčio tas-kai dėl jo partijos siūlomos už-sienio politikos?

E.GENTVILAS: Racionalūs ekonominiai santykiai, principingas požiūris į bendras europines ver-tybes. Iš principo šiuo aspektu su-sitarti būtų nesudėtinga. Kitas da-lykas - praktinis veikimas. Aš kal-bu apie žemės pardavimo-neparda-vimo referendumą, kurį „valstie-čiai“ labai aktyviai palaikė. O juk referendumu buvo kertama per vieną kertinę ES laisvę, tai yra lais-vę kapitalo judėjimą. Teisė įsigyti nekilnojamojo turto, šiuo atveju - žemės ūkio paskirties žemės Lie-tuvoje, yra laisvo kapitalo judėjimo apraiška. Kita vertus, matyt, ir mes, liberalai, savo istorijoje esa-me padarę sprendimų, kuriuos pas-kui teko pergalvoti. Tarkime, mes buvome tie, kurie sakė: nereikia skautinių kariuomenės, ji turi būti laisvanoriška. Pasikeitė geopolitinė situacija, ir mes šiandien pritaria-me skautinių kariuomenei.

Praeityje būta dabar jau būsi-

mos valdančiosios partijos veikimo prieš Europos Sąjungos kertinius dalykus. Na, neįvyko tas referen-dumas, neįvyko. Iš principo tai, ką aš matau, leidžia jaustis ramiau. Aš manau, kad nebus kokių nors radi-kalių geopolitinių poslinkių.

kaip protingieji estai ir lenkai, ir 2 proc., skiriamus krašto apsaugai, panaudosime dar ir policijos vie-šojo saugumo pajėgoms apginkluo-ti, automobiliams, ginklams, lie-menėms nupirkti? Štai Estija nu-tiesė kelius...

situacijos, kad ateini į biblioteką, o ten tualetas 50 metų neremon-tuotas.

Yra kaimo bibliotekų, kurios nešildomos ir t.t. Kaip tai įsivaiz-duoti? Ar mes paprasčiausiai pa-naikinsime visas bibliotekas kai-muose ir taip išspręsimė proble-mą? Manau, kad čia ne tas kelias. Neabejoju, kad dabar labai svarbu būsinajai valdančiai koalicijai susi-tarti dėl vertybių.

G.JAKAVONIS: NATO tai draudžia.

R.ŽEMAITAITIS: Aiškinausi. Nedraudžia. Estai labai protingai

► Ar mes būsime opozicijoje, ar valdančiojoje koalicijoje, manau, kad kiekviena atėjusi partija nori padaryti gera valstybei

G.KIRKILAS: Po 2020-ųjų parama iš Europos Sąjungos dar keletą metų ateis. Paskui nematau kito kelio, kaip didinti savo biudžetą. Kiek žinau, „valstiečiai“ svars-to apie mokesčių reformą, tad rei-kės palengva tam ruoštis. Kad ne-būtų šoko, kaip dėl naktninės refor-mos.

Kitas dalykas, kad nebus taip, jog Europos Sąjunga neturėtų jokių pajamų. Jau dabar guli tie pinigai, tik mūsų verslas, deja, labai lėtai tuo naudojasi. Junkerio planas nėra parama. Tuo ir reikia naudotis, o mes nemokame.

Dėl švietimo ir kultūros. Mes turime susitarti, kad reikia didinti finansavimą. Būtina pabudinti po-litinę valią šiems klausimams spręsti. Negalima visų tų židinių pašalinti iš provincijos, nors nenoriu tuo žodžiu vadinti atokesnių nuo didžiųjų miestų Lietuvos vie-tovių. Biblioteka - vienas iš židinių, mokykla - kitas židyns, kolegija - galbūt trečias. Jeigu mes norime, kad žmonės ten būtų, reikia vieną kartą padaryti.

R.ŽEMAITAITIS: Bėda, kad šiandien nebėra žmonių, galinčių dirbti. Ir mes su ta problema vis labiau susiduriame. Pasakysiu dėl nemokamo mokslo, apie kurį jūs, kolegos, čia šnekate. Man teko dirbti dėstytoju. Apsaugok Viešpa-tie, nuo vadinamojo visiems ne-mokamo mokslo. Kitados, kai ati-darė tą Pandoros skrynįką, vien tei-sininkų kasmet baigdavo 2600, nors poreikis buvo vos 180.

Teko ekonomistams vadybinin-kams dėstyti. Klausiu, ką jūs dirb-site, nes šiandien mums trūksta inžinierių, mechanikų, agronomų, veterinarų? (Pvz., mano kaime prisisaukti veterinarą šiandien be-veik neįmanoma, tapo tapau pats su savo gyvuliais bedirbdamas.) Aš manau, kad nemokamas mokslas gali būti garantuojamas tik labai ge-rai besimokantiems vaikams ir tiems, kurių parengimą užsakė valstybė.

Kas bus po 2020-ųjų, kai neliks ES paramos? Manau, kad seniai ūkiai, didesni nei 100 ha, yra kon-kurencingi. Niekaip nesuprantu, kodėl tokiems skiriama parama. Kodėl skiriama ūkininkui, kuris tu-ri 100-200 ha? Nereikia tos para-mos. Šiandien jie gauna technikos finansavimą daugiau negu bet kas kitas gali apžioti. Šiandien neišgy-vena žmogus, kuris turi 40-60 ha.

Kultūra - labai plati tema. Pa-sakysiu viena: jeigu mūsų vaikai nustos skaityti, mes pajusime to-kias pasekmes, kokių net neįsi-vaizduojame. Neužtenka mokėti elementariai perskaityti tai, kas parašyta žinutėje ar kompiuteryje. Mūsų vaikai turi turėti knygą. Vaikišką knygą, biblioteką, į kurią norėtų ateiti. Negali būti tokios

Parengė Jovita MILAŠIENE

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje w.suzalgiuru.lt

Algirdui Tarvydui dokumentika - lyg žinios nešėja archeologijoje

Šiomet 50-ąsias kūrybos metines mini dokumentalistas Algirdas Tarvydas. Šalies šiaurės vakarų dalyje 1940 m. gimęs, Vilniuje gyvenantis, vasaras Ignalinos r. Antalksnės kaime daug metų leidžiantis kūrėjas jau tapo savu daugeliui Ignalinos rajono gyventojų. Pirmaisiais Nepriklausomybės metais jį matydavę žmonės stebėjosi: vaikšto po atlaidus, kaimų šventes neaukštas žmogus su kamera, filmuoja, beveik nieko nešneka...

Mums - tuometiniams Aukštaitijos nacionalinio parko darbuotojams - buvo dvigubai keisčiau. Tuometinis parko direktorius buvo didelis techninių naujovių mėgėjas, parke jau buvo moderni filmavimo kamera, mes tuo labai didžiavomės... O čia štai - vos ne iš karo laikų daiktelis ant filmuojančio peties... Tik pasikalbėjus išaiškėjo A.Tarvydo nuomonė apie tokių kamerų nufilmuotų kadrų tvarumą. Jis visus ragino filmuoti juodai baltoje juostoje ir siekti ne laikinų efektų, o nufilmuotos informacijos išsaugojimo ilgaamžiškumo. Tik visai neseniai jį žmonės pradėjo matyti su modernia kamera, o kūrėjas aiškina, kad atsiradus plačioms skaitmeninio galimybėms toks filmavimas įgavo prasmę. Jaunystėje išgyventi padėjo igyta kranininko specialybė, kūrybos meno mokėsi studijuodamas Vilniaus kultūros technikume režisūrą, armijoje save atrado kaip fotografas, kino meno mokslus baigė Maskvoje. Nuo 1977 m. yra Lietuvos kinematografininkų sąjungos narys.

Indėlis. A.Tarvydo indėlis į Lietuvos kultūros istorijos kūrimą yra itin didelis. 1968-2001 m. nufilmavo apie 500 kino žurnalų „Tarybų Lietuva“ ir „Lietuvos kronika“ sužetų, 40 kino žurnalų, sukūrė 26 autorinius kino žurnalus (buvo jų režisierius, operatorius, scenaristas). 1968-1988 m. kaip operatorius nufilmavo 41 dokumentinį filmą. Nuo 1988 m. kūrė autorinius dokumentinius filmus, buvo jų režisierius, operatorius, scenaristas ir prodiuseris. Lietuvos kultūrai labai svarbūs M.Gimbutienės, M.Martinaičio, S.Valiulio, L.Noreikos, Z.Zinkevičiaus, N.Vėliaus, R.Grausko ir daugybės kitų žymių žmonių filmuoti portretai, kuriuos kuriant pateikiamos ir jų bendražygių nuostatos, ir laikotarpio tradicijos, ir buities, gamtos vaizdai, „užfilmuoti“ klajojant po Lietuvos provinciją. Taip sukuriamas platus sociokultūrinis laikotarpio, kuriame veikė žmogus, vaizdas. Kino studijos istoriją pasakoja jo išleistas fotoalbumas „Lietuvos kino studijos veidai“. 1991 m. įkūrė bendrovę „Algirdo Tarvydo studija“, 1998 m. - viešąją įstaigą „Dokumentika“. 2003-2006 m. Lietuvos nacionaliniame muziejuje surengė ir vedė dokumentinio kino vakarus „Lietuvos istorija ir kinas“, 2005-2006 m. sukūrė 50 val. šio muziejaus veiklos metraštį skaitmeninėje laikmenoje. 2008 m. Lietuvos kinematografininkų sąjungoje surengė dokumentinio kino vakarų ciklą

Užrašė Dalia SAVICKAITĖ

„Pasaulio ir Lietuvos dokumentika“. 2009-2012 m. sukūrė 20 val. Visagino atominės elektrinės statybos metraštį. Labai vertingas - apie 600 val. - nufilmuotas Lietuvos įvykių, kultūros, mokslo žmonių biografijų archyvas, apie 50 tūkstančių nuotraukų.

A.Tarvydas pasakojo, kad, siekdamas išsaugoti lietuviško kino juostas, archyve dirbė lietuvių ant jų vyndavo sovietinę kroniką. „Tikrindamas juostų rites inspektorius išvynioja „teisingąją“ dalį, apžiūri, ar viskas tvarkinga, ir padeda. Tokiu būdu buvo išsaugota nemaža dalis vertingos archyvinės medžiagos“. Vis dėlto dalies juostų baigtis - tragikomiška. Pasak aktyviai su žiūrovais susitinkančio dokumentalistu, nitroacetate ištirpdyta juosta virsdavo gerais ir tuomet brangiai kainavusiais klizais, tinkamais kaliošams klizuoti... Todėl gindamiesi nuo skurdo juostų savininkai kai kurias iš jų pavertė... kaliošais. Dalis išsaugotų kino juostų laikoma JAV gyvenančių išeivių kolekcinuose archyvuose ir net Brazilijos nacionaliniame muziejuje.

A.Tarvydas - vienas iš nedaugelio taip ilgai dokumentikoje dirbančių žmonių. Jo gyvenimas - lyg dokumentikos istorija, apie kurią taip pat jau būtų galima kurti filmą. Jo vaikystė ir joje kuriamos vertybės ėjo pirmaisiais dokumentikos formavimosi metais Lietuvoje. Antrąjį etapą - kai viskas buvo griežtai cenzūruo-

jama - jam jau teko išgyventi dalyvaujant. Trečiasis etapas, kurio išskirtinė savybė būdinga tik sovietinės represijos išgyvenusiems dokumentalistams ir pasižymi sugebėjimu simboliais, gamtos vaizdais, ats-

► **Reikia lietuvius filmuoti - savų herojų ieškoti. Aš Lietuvos dokumentalistas ir turiu daryti lietuviams apie Lietuvą**

Algirdas TARVYDAS
Dokumentalistas

kirų kaimo žmonių gyvenimais užkoduoti tradicinės vertybės (taip išlaikant jas gyvybingas) ir nepasmerkti savęs sunaikinimui. Kovos už Nepriklausomybę ir dabartinis - kultūrų niveliavimosi procesas...

Karjera. Kūrybinė A.Tarvydo karjera Lietuvos kine, kaip operatoriaus asistento, prasidėjo 1966 m. filmuojant Z.Putilovo „Ežeruosna grįžta vasara“. Filmas pasakoja apie Ignalinos kraštą, gamtą, žmones, architektūros paminklus. Filmuota teritorijoje, kuri 1974 m. buvo paskelbta pirmuoju Lietuvos nacionaliniu parku, o filmavimo metu buvo ruošama dokumentacija jam įkurti.

A.Tarvydo autorinė kūryba prasidėjo 1988 metais filmu „Gyventi“ (apie pirmąją širdies persodinimo operaciją). „Lietuvos kino studijoje“

plačiai vyko diskusijos apie gyvenimą, kasdienybę. Autorius turėjo apginti savo pasirinktas temas. Pavyzdžiui, Verba sugalvojo statyti filmą „Šimtamečių godos“. Siekdamas finansavimo motyvavo tuo, kad tais metais Leninui būtų buvę 100... Šiomis dienomis tai skamba lyg anekdotas. Atranka buvo griežta. Klysti nebuvo galima. Buvo laikomasi partijos politikos, bet kūryba jau buvo lietuviška, suko atviro patriotiškumo link. Autorius žinojo, kad jau kuria Lietuvos valstybei. Kiekvienas kūrėjas žinojo, kas ką darė, kokia juosta filmuoja, kokią aparatūrą naudoja, su kuo dirba, ką filmuoja, kaip filmuoja, kas filmuoja, kasdien buvo einama per mechaninį skyrių, per laboratoriją, mokomasi vieniems iš kitų...

Pozicija. Kurdamas A.Tarvydas stengėsi, kad filmas taptų Lietuvos istorijos dokumentu. Dokumentiniame kine beveik viskas priklauso nuo herojaus. Autorius teigia, kad dokumentika sugalvota ne šiaip sau. Ji yra skirta tam, kad išliktų istorija. Jis kiną prilygina archeologijai, kuri nepašalinama tvirtina vieną ar kitą faktą. Nebylus kadras yra galingas ginklas, nes jį gali sumontuoti kaip nori. Kinai - pavojingas menas, tačiau kartu tai - lobynas. Nuolatinė įtampa, netikrumas slėgdavo, bet A.Tarvydas nesiskųsdavo. Jau tuomet autorių stebino, kad vykstant tiek neatsikartojančių, nekasdienių, istorinę reikšmę turinčių dalykų laikas leidžiamas filmuojant niekalus. Jis nenori savo kūrybos metų paskirti nevertų dalykų jamžinimui. Autorius apgailestauja, kad metai bėga, o labai daug Lietuvos kultūros atstovų nenufilmuoti.

A.Tarvydas pamena: „Atsimenu, skambindavo man, pyko Justinas Marcinkevičius, kad jo nenufilmuoju. Aš ir atsakydavau jam - prašau valstybės pinigų, bet neduoda... O dabar visi gailisi, galvoja, kad reikėjo toki dainių jamžinti.“

Filmo gairių „sustatymas“ užima didžiausią jo kūrybinio proceso dalį. Tuo vadovaujasi pats, tai siūlo kolegoms: neskubėti, galvoti, išvelgti, kas bus aktualu ateityje. Kurdamas savo sakytines istorijas - portretus jis dažnai apkaltinamas statiškumu, bet taip išvengia savo subjektyvios interpretacijos. A.Tarvydas nežaidžia filmais - stengiasi maksimaliai įdėti į filmą viską, ką sužino. Autorius mano, kad tik kultūros, mokslo, meno žmonės pasilikdami Lietuvos istorijoje, dokumentiniame kine geriausiai atspindi, išreiškia mus, mūsų kasdienybę, mūsų laikotarpį.

A.Tarvydas didžiūdamedas akcentuoja, kad yra dokumentalistas, o tai įpareigoja. Jam nesuprantama, kaip būnant dabarties liudininku, turint atitinkamus įgūdžius nedirbti savo darbo. Laikas ir istorinių faktų interpretacijos keičiasi, todėl labai svarbu suvokti situaciją, likti ištikimam sau. Nors visa dokumentika yra kronika, bet reikia kronikos kaip žanro - įvykių fiksavimo. Už įvykius ekrane negali „atkalbėti“ gražios mergaitės. A.Tarvydui teko daryti ir kroniką, ir dokumentiką. Tokių kaip jis Lietuvoje buvo nedaug, o dabar jau nebėra. Autoriaus moto - turi rodyti gyvenimą toki, kokį matai pats. Koks jis yra iš tikrųjų. Dėl šios priežasties ir reikalinga ilga ir gili temos analizė.

A.Tarvydo bruožas, išskiriantis jį iš kitų tuometinių kūrėjų - darbas be komandos. Autorius gerai jautėsi būdamas vienas, be visos didelės grupės, be šviesų gausos, papildomų akių, kurios viską narsto. Dirbdamas vienas jis galėjo lengviau priartėti prie žmogaus, greičiau likviduoti įtampą, nes žmonės baidė ne tik kamera, bet ir nepažįstami asmenys. Prie kiekvieno herojaus savas priėjimas, kurį geriausia autorius pajunta bendraudamas asmeniškai: taip jautriau pajuntamas ir profesoriaus, ir kaimo žmogaus savitumas. Pradedant filmuoti reikia žinoti, ko nori iš žmogaus.

Dokumentalistas, prisimindamas savo kūrybinį kelią, pasakoja: „Nesilygiuoju į nieką. Mokiausi „Lietuvos kino studijoje“ iš visų. Aš ieškojau savo kelio, savo minčių, savo nuotakos, savo filmo. Neatsitiktinai pasirinkau kultūros žmonių amžinimą. Manau, kad tik kultūros, meno, mokslo žmonės, pasilikdami Lietuvos istorijoje, dokumentiniame kine geriausiai atspindi, išreiškia mus. Mūsų kasdienybę, mūsų laikmetį. Aš nežaidžiu filmais. Stengiuosi maksimaliai įdėti į filmą viską, ką galvoju. O šandienos kine nebeliko Lietuvos. Užsienis užgožia mus, nuvelka ten, kur nereikia. Nebeliko tikro lietuviško filmo. Kam tas užsienis Lietuvai? Aš esu prieš ir nekursiu užsieniui. Reikia lietuvius filmuoti - savų herojų ieškoti. Aš Lietuvos dokumentalistas ir turiu daryti lietuviams apie Lietuvą.“ Šios autoriaus mintys puikiai realizuojamos dabar. 2015 m. jis apdovanojamas LR Kultūros ministerijos medaliu „Nešk savo šviesą ir tikėk“.

Dalia SAVICKAITĖ